

Regiopop: meer dan dialect

Miriam van de Kamp Popmuziek is altijd sterk verbonden geweest met taal en identiteit. Maar is er ook sprake van een ervaring van pop uit de regio, zoals vaak wordt gedacht? Een analyse aan de hand van nationale single- en albumjaarlijsten voor de periode 1990–2005.

De Nederlandse muziekindustrie is altijd erg internationaal georiënteerd geweest. Een belangrijke oorzaak hiervan is het marktdenken van de internationale muziekindustrie, waarbij grotere markten vanzelfsprekend interessanter zijn dan kleinere markten. Internationaal repertoire uit voornamelijk de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk biedt mogelijkheden tot wereldwijde verkoop en daarmee schaalvoordelen. Nederlandse popmuziek, zeker de Nederlandstalige, heeft een veel kleinere markt en wordt daarom door de grote muziekmaatschappijen veel minder ontwikkeld. Popmuziek uit het buitenland neemt daardoor twee derde of meer van de Nederlandse muziekmarkt in. Het aandeel nationale pop schommelt tussen een tiende van de markt in slechte jaren tot meer dan een kwart van de markt in goede jaren.

De Nederlandse pop wordt over het algemeen gekenmerkt door een paar grote artiesten

(denk aan Marco Borsato, Frans Bauer, Andre Hazes en BZN) die een lange carrière hebben in de Nederlandse muziekindustrie, artiesten of groepen die een bepaalde periode heel populair zijn (zoals 2 Unlimited midden jaren negentig en de Vengaboys eind jaren negentig) en artiesten en groepen die één hit hebben. De geschiedenis van de Nederlandse popmuziek is daarnaast sterk verbonden met het zingen in het Engels en het vertolken van een Nederlandse bewerking van een buitenlandse hit. (Rutten 1995)

De rol van de Nederlandse taal die de Nederlandse popmuziek een eigen gezicht en identiteit kan geven, was tot aan midden jaren negentig klein. Zingen in de eigen taal werd eigenlijk *not done* gevonden en vooral geassocieerd met artiesten in het volkse genre zoals de Zangeres Zonder Naam en Corry Konings. Met groepen als Doe Maar en Het Goede Doel was er begin jaren tachtig een kortstondige hype voor Nederlandstalige pop, maar die zakte midden

jaren tachtig weer in. Pas in de jaren negentig kreeg Nederlandstalige pop echt voet aan de grond. Met de steeds verdergaande eenwording van Europa en de steeds internationaler wordende entertainmentindustrie groeide de behoefte aan het benadrukken van de lokale identiteit in de muziek. (Frith 1996; Mutsaers 1997) Midden jaren negentig nam daarom de belangstelling voor liedjes in de Nederlandse taal en dialecten toe. Het taboe op zingen in de Nederlandse taal verdween. (Mutsaers 1997) Naast de opleving van Nederlandse pop was er ook sprake van een groeiend regionaal bewustzijn. Het wegvallen van nationale grenzen, maar ook bewustwording van verandering van het platteland leidde tot een herwaardering van activiteiten zoals zingen in het dialect. (Grijp 2001)

Rutten (1995) constateert dat het gebruik van de Nederlandse taal of dialect niet alleen vorm geeft aan een eigen lokale vorm van popmuziek, maar dat het ook een afbakening is; zij die de taal niet spreken worden buitengesloten. Vooral dit laatste aspect speelt een belangrijke rol in de opleving van dialectpop in de regio's buiten de Randstad. Veel nationale artiesten komen uit de Amsterdamse en Haagse muzieksce­ne of worden

Tot
midden
jaren
negentig
was
zingen in
de eigen
taal
eigenlijk
not done

ontdekt door de maatschappijen en media in Hilversum terwijl de grootste poppodia zich in Amsterdam bevinden. De Nederlandse muziek­industrie concentreert zich in de Randstad en heeft weinig oog voor wat daarbuiten gebeurt. Dialectpop toont juist de trots op de eigen taal en regio die de rest van het land volgens de fans van dialectpop veel te weinig erkent. (Lankheet 1995)

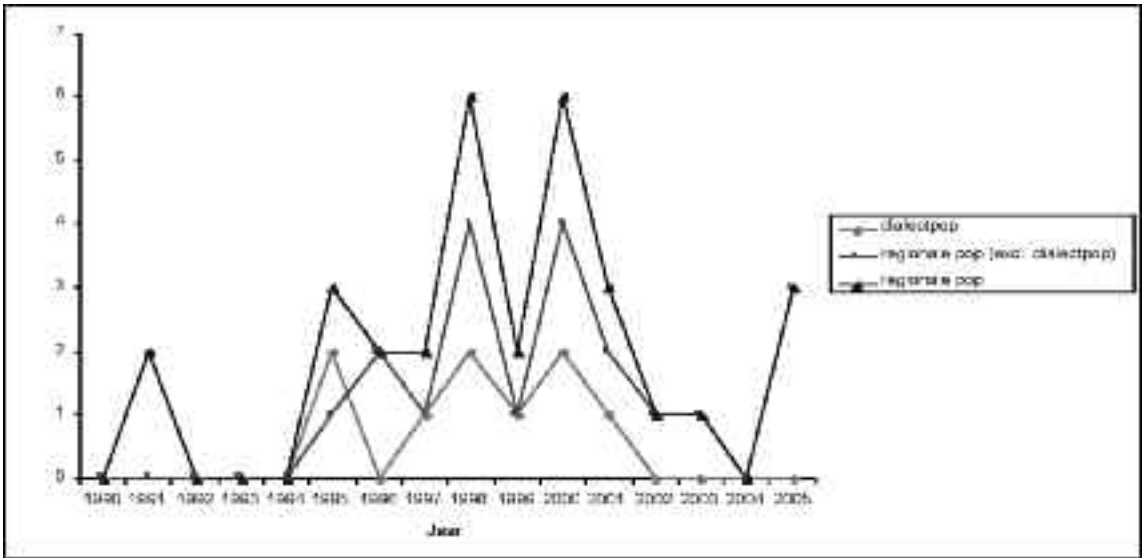
De opleving van dialectpop en regionale pop roept volgens Frith (1996) echter ook vragen op als: wat is regionale muziek en wordt deze anders beluisterd dan nationale popmuziek? Hij laat zien dat regionale muziek een moeilijk begrip is. Is het de muziek die de identiteit van de regionale gemeenschap weerspiegelt, die waarden en verlangens van de gemeenschap benadrukt en voortborduur­de op de regionale muziektraditie, of is het enkel de muziek die regionale muzikanten maken (ongeacht of dat anders is dan nationale of internationale muziek)?

Regiopop en dialectpop in de hitlijsten

De zojuist aangehaalde literatuur spreekt over een opleving van pop uit de regio midden jaren negentig. Een analyse van single- en albumtop-100 jaarlijsten voor de periode 1990–2005 moet uitwijzen of er inderdaad sprake was van een opleving in die periode en in welke mate pop begin jaren negentig en in de eerste jaren van het nieuwe millennium landelijke bekendheid genoot.¹

In Nederland spreekt de *Popencyclopedie* van het Muziek Centrum Nederland over dialectpop en pop uit de provincie.² Ook de *Muziekwebwijzer* van de Centrale Discotheek in Rotterdam spreekt over pop uit de provincie.³ Dit artikel maakt een onderscheid tussen het brede begrip pop uit de regio (provincie) dat alle artiesten omvat van buiten de Randstad en die alleen in enkele gevallen in hun muziek verwijzingen maken naar de regio waar zij vandaan komen,

Figuur 1. Pop uit de regio in de singletop-100- jaarlijsten 1990–2005

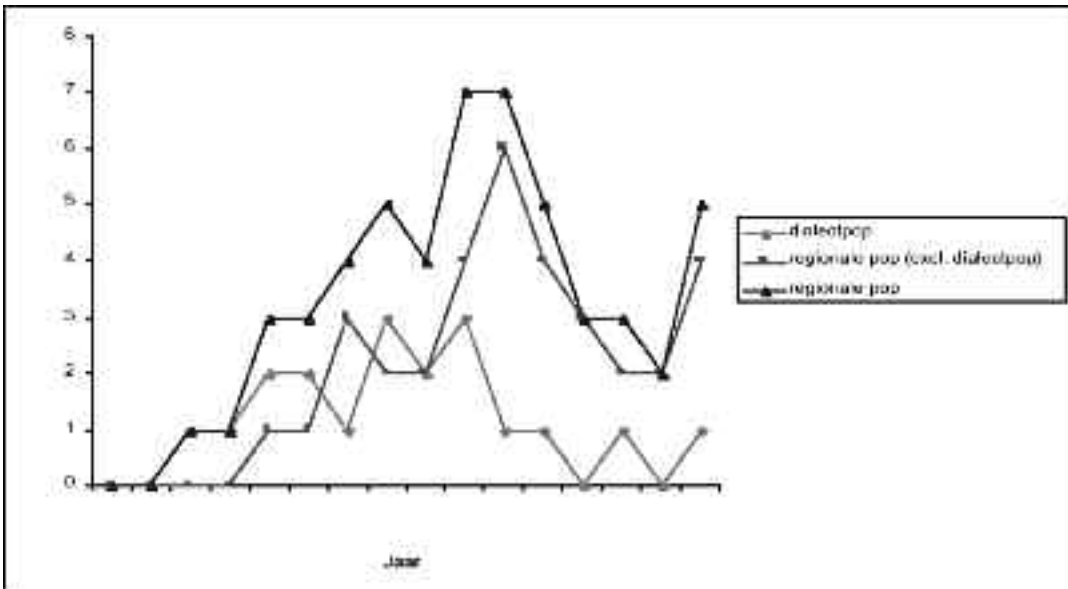
(Bron: voor de periode 1990–2003: *Top-40 Dossier 2005*, voor de jaren 2004 en 2005 *Mega Hitparade 1946–2006*. De eerste 100 singles uit de jaarlijsten voor de periode 1990–2005 zijn geselecteerd.)

en het smallere begrip dialectpop dat alle muziek omvat die in een Nederlands dialect of streektaal wordt uitgevoerd en waarin de tegenstelling tussen stad en platteland vaker nadrukkelijk naar voren komt. Skik, Rowwen Hèze, De Kast, Normaal en Twarres zijn voorbeelden van dialectpop.⁴ Voor de bands die tot pop uit de regio worden gerekend, is de indeling moeilijker omdat er veel beweging in is. Artiesten uit de regio kunnen verhuizen naar de Randstad, maar ook door de ontwikkeling van hun carrière een meer nationale artiest worden. Voor de analyse van pop uit de regio in de nationale hitlijsten zijn de namen die worden gegeven bij de vermelding van pop uit de provincie en de beschrijving van bands (vermelding afkomst buiten de Randstad) uit de *Popencyclopedie* en de *Muziekwebwijzer* als leidraad gebruikt. Onder pop uit de regio vallen onder meer Van Dik Hout, Bløf, Volumia, Krezip, Guus Meeuwis & Vagant en Abel.⁵

Het aantal albums en singles wordt steeds voor beide apart en gezamenlijk weergegeven.

Figuur 1 en 2 tonen het aantal regionale pop-singles en -albums in de nationale single- en albumtop-100-jaarlijsten. Zij laten duidelijk zien dat er in de tweede helft van de jaren negentig, wanneer er sprake is van een opleving voor de Nederlandse pop, er inderdaad ook een opleving is voor regionale pop. Het gunstige klimaat voor nationale popmuziek lijkt dus het nationale succes voor regiopop te beïnvloeden. Vergelijking van figuur 1 en 2 toont dat de opleving van pop uit de regio voor singles in 1998 en 2000 haar hoogtepunten bereikte, terwijl dat voor albums in 1999 het geval is. Dit is te verklaren door de strategie in de platenindustrie om ter promotie van een album vaak eerst een single van het album uit te brengen. Na verschijning van het album kan het uitbrengen van een tweede single van het album de verkoop van het album nogmaals stimuleren.

Figuur 2. Pop uit de regio in de albumtop-100-jaarlijsten 1990–2005

(Bron: Voor de periode 1990–1998: *albumtop-100 data* (Stichting Nederlandse Top 40). Voor de periode 1999–2005: *GFK Mega Album top-100*.)

Incidentele successen

In de eerste helft van de jaren negentig breekt dialectpop incidenteel door tot de single- en albumjaarlijsten. In 1991 is het Overijsselse Mannenkoor Karrespoor succesvol met de hits *Mooi man* en *Lekker op de trekker*. Het Limburgse Nachroave en Overijsselse Höllenboer hebben beide in 1995 een hit. Het Gelderse Normaal en Limburgse Rowwen Hèze brengen in deze periode succesvolle albums uit die de nationale albumlijsten bereiken. Zij blijven tijdens de hele periode een constante factor doordat zij zowel in tijden van opleving als daling albums uitbrengen. Zij zijn geen hitartiesten (geen van hun singles bereikt in de onderzochte periode de singlejaarlijsten)⁶, maar groepen die een grote schare trouwe fans hebben die altijd hun nieuwe albums kopen en hun daarmee een plaats in de nationale albumjaarlijsten geven. Normaal brak al in 1977 door met het nummer *Oerend Hard*. Het was een van de eerste

dialectpopbands die ook buiten de regio bekendheid verwierven. Tijdens de periode 1990–2005 kwamen drie van hun albums in de jaarlijsten terecht. Rowwen Hèze heeft vanaf midden jaren tachtig eerst regionale en daarna landelijke bekendheid opgebouwd. Negen keer verscheen een van hun albums in de albumjaarlijst in de periode 1990–2005.

Regiopop in opmars

Tot aan 1995 zijn alle regionale singles in de jaarlijsten in dialect. In de albumjaarlijsten is dat tot 1994 het geval wanneer Van Dik Hout uit Den Helder nationaal succes krijgt. In de periode 1994–2000 is er geen sprake meer van incidentele successen, maar is er een opgaande trend zichtbaar voor artiesten uit de regio die veelal niet in het dialect zingen. Er zijn altijd artiesten, niet uit de Randstad afkomstig, die nationaal doorbraken (zoals Toontje Lager uit Wageningen en Frank Boeijen uit Nijmegen).

Midden jaren negentig nam hun aantal echter sterk toe en werd de artiest of band ook nadrukkelijk in de markt gezet als act uit een bepaalde regio of provincie.

Deze popgroepen uit de regio komen voort uit het festival- en clubcircuit. Via incidentele optredens op tv en ontdekking door regionale omroepen groeit hun bekendheid. Een succesvolle verkoop van een in eigen beheer uitgebrachte plaat in de regio leidt in sommige gevallen tot een contract bij een van de grote platenmaatschappijen (*majors*) en landelijke bekendheid. De groeiende belangstelling voor de regio is midden jaren negentig een belangrijke factor. Zoals een oud-managing director van een *major* uit die tijd opmerkte: ‘...Een ontwikkeling naar één Europa, als gevolg van het EU-verdrag van Maastricht versus een opkomend gevoel van regionale identiteit. Zo ontstond juist in die tijd in bijna elke provincie of regio een eigen act. Limburg had Volumia, Friesland had De Kast, Noord-Holland had Acda en de Munnik, Drenthe had Skik, Zeeland Bløf etc. Er was dus veel regionaal repertoire.’ (interview 2007) Aan het begin van de opleving van pop uit de regio zijn het Brabantse Guus Meeuwis & Vagant en Van Dik-Hout uit de kop van Noord-

Dialectpop toont trots op de eigen taal en regio

Holland erg succesvol. Eind jaren negentig komen daar het Limburgse Volumia en het Zeeuwse Bløf bij en vanaf 2000 ook het Tilburgse Krezip.

De Friese groep De Kast is de enige nieuwe dialectpopgroep⁷ in deze periode met de hit *In Nije Dei* in 1997. Zij blijft tussen 1997 en 2000 succesvolle singles en albums in het Fries en Nederlands uitbrengen die in de nationale jaarlijsten terechtkomen. Door het succes van De Kast groeit het aantal Friestalige artiesten. In 2000 breekt een van hen, Twarres, door tot de nationale hitlijsten met de single *Wêr bisto*. In 2001 brengen zij een succesvolle Engelstalige hit en hun eerste album uit. Zowel De Kast als Twarres hebben nummers in het Fries, maar ook in het Nederlands of Engels. In plaats van incidentele hits hebben zij successingles in meerdere jaren. De combinatie van dialect en Nederlands of Engels lijkt dus te zorgen voor een langere nationale carrière.

Het Drentse Skik brengt eind jaren negentig succesvolle singles en albums uit in hoofdzakelijk Drents. De singles en albums hebben steeds een paar weken een positie in de landelijke hitlijsten, maar te kort en te laag om uiteindelijk in de jaarlijsten te belanden. Skik treedt echter regelmatig op in nationale tv-programma's en is in 1999 een van de drie groepen die als 'ambassadeur van de vrijheid' spelen op diverse bevrijdingsfestivals op 5 mei.

Regioartiesten zijn nationaal

In de eerste helft van het nieuwe millennium daalt het aantal singles en albums uit de regio in de hitlijsten om in 2005 weer iets te stijgen. Het zijn dan echter voornamelijk regionale bands en artiesten die inmiddels meer nationale artiesten zijn geworden, zoals Bløf, Guus Meeuwis en Krezip, die succes hebben met hun albums en singles. De grafieklijn voor dialectpop in de grafiek voor albums geeft aan dat er eigenlijk in 2005 in plaats van vier albums maar

één album uit de regio is: *'t beste van 20 jaar - kilomeaters* van Rowwen Hèze. Dezelfde grafieklijn in de grafiek voor singles toont dat er van 2002 tot en met 2005 helemaal geen singles in het dialect meer doorbreken in de nationale hitlijsten.

Bløf heeft in de periode 1999-2005 een groot aandeel in de positie van regiopop in albumjaarlijsten (ieder jaar een of twee albums). Zij zijn begonnen als Zeeuwse band, maar de vraag rijst hoe regionaal zij in 2004 en 2005 nog zijn en of zij niet een nationale groep zijn geworden.

Nog steeds springlevend

De nationale ervaring van regiopop in de jaren negentig was een reactie op de eenwording van Europa en de internationalisering van de entertainmentindustrie. De rol van regiopop in nationale hitlijsten lifte mee op het succes van Nederlandstalige popmuziek in die tijd. Door de teruglopende cd-verkoop en digitalisering is de ruimte voor Nederlandse artiesten bij grote platenmaatschappijen vanaf het eind van de jaren negentig kleiner geworden. Zij hebben in het nieuwe millennium alleen nog een aantal grote gevestigde Nederlandse artiesten onder contract staan. Artiesten uit de regio die nationale artiesten zijn

Internet kan een belangrijke rol spelen in de promotie van de regiobands

geworden, zoals Bløf en Guus Meeuwis, zijn bij hen onder contract en hebben nog singles en albums in de nationale jaarlijsten. Hieruit kan geconcludeerd worden dat regiopop alleen in de nationale hitlijsten belandt als het succesvol en commercieel interessant is voor grotere maatschappijen.

Bij de popbands uit de regio die niet in het dialect zingen, is het vanaf het begin moeilijk onderscheid te maken met nationale bands. Het enige verschil is dat zij uit de regio komen. Hier toont zich dus duidelijk het dilemma dat Frith aankaart: is pop uit de regio pop door artiesten uit de regio of pop die in haar taal en teksten ook echt de regio weerspiegelt? Dialectpopbands zoals Normaal en Rowwen Hèze die een vaste schare fans hebben, zijn niet aan dit dilemma en deze trends voor nationale en regionale pop onderhevig. Zij blijven succesvolle albums uitbrengen die in de nationale albumlijsten terecht komen.

Een kleinere rol voor regiopop in de nationale hitlijsten de laatste jaren hoeft niet te betekenen dat het fenomeen niet meer leeft. Zo startte afgelopen december nog het eerste nationale dialectpopfestival in het Zeeuwse Heinkenszand. (Zonder auteur 2008) Grijp (2001) stelt dat beroepsartiesten zoals Normaal maar het topje van de muzikale ijsberg zijn. Gezien de afkomst van veel regiopop uit het club- en festivalcircuit is het niet onwaarschijnlijk dat regiopop daar nog steeds een grote rol speelt. Daarnaast kan internet een belangrijke rol spelen in de promotie van de regiobands en artiesten, hun concerten en de verkoop van hun cd's, en mogelijkheden bieden om een publiek buiten de eigen regio aan te spreken. Vooralsnog lijkt de regionale popmuziek dus nog springlevend.

Miriam van de Kamp

is promovenda aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Zij doet onderzoek naar de omgang van internationale muziek- en filmmajors met de Nederlandse markt.

Literatuur

- Frith, S. (1996) 'Popular music policy and the articulation of regional identities. The case of Scotland and Ireland'. In: *Music in Europe*, 98-103. [de Volkskrant, 29 december.](http://www.icce.rug.nl/~soundscapes/Grijp, L.P. (2001) 'Dialectmuziek en regionale identiteit'. In: Een muziekgeschiedenis der Nederlanden, 806-812.</p>
<p>Lankheet, M. en E. Peters (1995) 'Dialectpop: versterking van de regionale cultuur'. In: <i>Kunst en wetenschap</i>, jrg. 4, nr. 3, 27.</p>
<p>Mutsaers, L. (1997) 'Pop in je moerstaal'. In: <i>Ons Erfdeel</i>, jrg. 40, nr. 1, 73-84.</p>
<p>Rutten, P. (1995) 'Nederlandstalige popmuziek. Een synthese van eigen en mondiale cultuur'. In: <i>Volkkundig Bulletin</i>, jrg. 21, nr. 2, 277-301.</p>
<p>Zonder auteur (2008) 'Negentien bands uit de provincie op eerste Dialectpop Festival in Heinkenszand.)

Noten

- 1 Hitlijsten tonen wat op een bepaald moment de populairste en commercieel succesvolste artiesten zijn en

kunnen daarom goed trends aangeven. Een nadeel van het gebruik van hitlijsten is dat ze alleen commerciële transacties weerspiegelen en niet hoe vaak en waar een bepaald nummer wordt afgespeeld (thuis, in een restaurant, op radio of tv). In dit artikel staat een mogelijke opleving van pop uit de regio, een trend, echter centraal en dienen de hitlijsten als een goede indicator.

- 2 www.popinstituut.nl/Encyclopedia/Default.aspx
- 3 www.muziekweb.nl/shared/WW/WW037/onderwerp.php?h=228
- 4 In de periode 1990-2005 vielen ook Höllenboer, Mannekoor Karrespoor en Nachroave in deze categorie.
- 5 In de periode 1990-2005 vielen ook Arnhemsgewijs, Is Ook Schitterend (Groningen), de Heideroosjes (Limburg) en Slimme Schemer en Tido (Groningen) in deze categorie.
- 6 Rowwen Hèze bereikt in 1992 wel een elfde plaats in de top-40 met *Bestel mar*, het nummer komt echter net niet in de top-100-jaarlijst van singles.
- 7 Strikt genomen is het Fries geen dialect maar een taal.

[advertentie]

